

לקראת ביקור נתניהו בארה"ב: כגודל ההזדמנויות, כך גודל האתגרים

written by מאיר בן שבת | 06.07.2025

"ההזדמנויות שלנו ענקיות. אנחנו לא הולכים לפספס אותן. לא נחטיא אותן, לא נפסיד אותן, לא נחמיץ את הדבר הזה. גם להכריע את אויבינו וגם להבטיח את עתידנו ^[1] כלכלית, לאומית, בין-לאומית ואנרגטית" ^[2] כך הצהיר ראש-הממשלה בנימין נתניהו שילשום (יום ד') במהלך ביקור שערך במתקני קצא"א באשקלון. מסר דומה הוא השמיע גם בסדרת המפגשים שקיים במטה הכללי של צה"ל, בשב"כ, במכללה לשוטרים, בקריית הכבאות וההצלה ועם אנשי מד"א.

לקראת ביקורו בווינגטון בשבוע הבא, הרביעי מאז חזר לתפקיד ראש הממשלה, נתניהו לא רק שלא מנמיך או מאַזן את רף הציפיות מהביקור, אלא אף מגביה אותו. "ניצול ההצלחה הוא חלק לא פחות חשוב מהשגת ההצלחה" - הוא אמר השבוע ולכך הוא נערך.

בבית הלבן הוא יפגוש נשיא גאה ומלא סיפוק מהצלחה הכפולה שהשיג מול איראן: טראמפ לא רק אישר את השתתפותה של ארה"ב בפגיעה הקשה בגרעין האיראני אלא גם מנע התלקחות של מלחמה אזורית או ממושכת, התרחיש שממנו חששו מתנגדיו מבית. כשהוא נישא על גלי ההצלחה הזו, שועט הנשיא האמריקני לעבר היעדים הנוספים שסימן עוד לפני השבעתו: לסיים מלחמות ולקדם הסכמי-שלום.

הזמן קצר, ההזדמנויות רבות, האתגרים לא קלים והנשיא דוחק ^[3] זהו תיאור לא דמיוני לאווירה הכללית הצפויה בביקור. בתוך כך יהיו גם סיכומים והחלטות מעשיות, וכמובן ^[4] ביטויי נחת וסיפוק, ברכות ושבחים, על הניצחון ועל השותפות בדרך אליו.

מעצימה אבל לא חינמית

ההשתתפות האמריקנית בפעולה באיראן העלתה לגבהים חדשים את היחסים המיוחדים ואת השותפות בין ישראל לארה"ב. קשה להפריז בתרומתו של הצעד הזה לדימוי עוצמתה הכוללת של מדינת ישראל, ובפרט כשהוא בא כתוספת והשלמה למסכת ארוכה של פעולות עצמאיות נועזות ומוצלחות של ישראל ולא במקומן. המשכה של השותפות הזו במגרש המדיני, מוסיף לכך ומגדיל את פוטנציאל ההשפעה והרווח הנשקף ממנה..

ואולם, יש לכך גם מחירים. במיוחד כאשר ההתערבות האמריקנית נתפסת או מוצגת כהצלחה מאיום קיומי וכשהיא נעשית תוך נטילת סיכונים לא מבוטלים. דרישתו של טראמפ להחזיר את מטוסינו שיצאו לתקוף באיראן בעקבות הפרת הפסקת-האש, היא דוגמה קטנה לכך. דרישה להתגמשות ישראלית בעמדות שעלולות להפריע למימוש תכניותיו של הנשיא טראמפ או לעכבן, אינה בלתי סבירה במערכת היחסים שנוצרה. כמובן הגישה העקרונית כלפי דרישות כאלה

צריכה להיות חיובית ככל שאין הן מתנגשות באינטרסים חשובים של ישראל.

ואולם בדיונים שלפתחנו הדברים יכולים לנגוע בשאלות מהותיות כמו צעדי האכיפה מול איראן, כניסה למשא ומתן מדיני עם הרשות הפלסטינית כ"תשלום" עבור נורמליזציה מצד מדינות ערב, הסדרי הביטחון בסוריה במסגרת הסכם מדיני והמשך המלחמה בעזה. אפשר למצוא רמז לכך בדבריו של הנשיא טראמפ ² "אהיה מאוד תקיף עם נתניהו לגבי סיום המלחמה בעזה".

האתגר הראשון של נתניהו הוא לוודא ששיח התמורות מתנהל בתוך מרחבי הגמישות של מדיניותו ולהיערך לטענה שהתמורות שכבר ניתנו או שינתנו בהמשך, מאפשרות לו תימרון גדול יותר, בדילמות הקשות.

המלחמה בעזה ושיחרור החטופים

בעת כתיבת שורות אלה הדיווחים בתקשורת מצביעים על התקדמות במשא ומתן לקראת "עיסקה מוגבלת" שתאפשר השבתם של עשרה חטופים חיים ושמונה עשרה גופות, בתמורה להפסקת-אש למשך 60 יום, נסיגת כוחות צה"ל מאזורי הלחימה, הגדלת האספקה ושיחרור מחבלים לפי מפתח מוסכם. הפרטים עדיין לא ברורים. המרכיב המשמעותי בהצעה לפי דיווחי התקשורת הוא התחייבות אמריקנית שלפיה הפסקת האש תסלול את הדרך להפסקת המלחמה כליל.

במצב הסיום שהאמריקנים מדמיינים, כך יש לשער, יש את המרכיבים הבאים:

- הפסקה מוחלטת של הלחימה, על ביטוייה השונים, כשכוחותיה של ישראל נמצאים לאורך הגבולות ומשמרים פרימטר ביטחוני.
- החטופים החיים והמתים הושבו לישראל.
- רצועת עזה מנוהלת על ידי גוף טכנוקרטי, בהיגוי והכוונה של מצרים, מדינות נוספות ואולי גם הרשות הפלסטינית.
- חמאס מוכה קשות ובאופן פורמלי ³ איננו שולט במנגנוני הממשל, הגם שהוא עדיין עומד על רגליו ומהווה גורם כוח מרכזי ברצועה.
- חלק ממנהיגי חמאס הוגלו מעזה.
- אופציית ההגירה מרצון זמינה לתושבי עזה המעוניינים בכך מול שורה של מדינות שנתנו את התחייבותם לארה"ב.
- שיקום הרצועה מותנה בפירוז היכולות הצבאיות שנותרו בה.

על הנייר זה נראה כפתרון סביר לדאגותיה של ישראל ואולם כשמביאים בחשבון את היכולת השיורית שיש בידי חמאס, את שיעורי התמיכה הגבוהים שמהם הוא עדיין נהנה מצד האוכלוסיה, את הנהגתו בחו"ל שיודעת לגייס משאבים ותמיכה מדינית עבורו ואת כושר התאוששותו שהוכח לא פעם, משמעות הדברים היא כי המלחמה תסתיים בתנאים שיאפשרו את

שיקומו בתוך זמן לא רב.

וזאת, עוד לפני שהבאנו בחשבון את יכולתו להשפיע על מצב הסיום הזה באמצעות המיקוח על עשרת החטופים החיים שיוותרו בידינו וכשישראל תהיה מוגבלת בהפעלת המנוף הצבאי.

המחשבה שהעברת הניהול האזרחי למנגנונים בהכוונה בינלאומית חיצונית תמנע מחמאס להשתקם, מתעלמת ממאזן הכוחות בתוך הרצועה. סביר יותר שמסגרת כזו תספק חסות או כסות לחמאס ובכל מקרה היא לא תתעמת איתה.

לנוכח התרחישים הללו מומלץ כי הדרג המדיני ידבק בהשגת מטרות המלחמה במלואן וילחץ על מארחיו להחליש משמעותית את הנהגת חמאס הפועלת מקטאר ומתורכיה ולקדם באופן משמעותי את יוזמת ההגירה מרצון.

איראן ? המלחמה רק התחילה

המלחמה עם איראן לא הסתיימה. ההתנגשות החזיתית רק התחילה.

מבצע "עם כלביא" השיג את היעדים שנקבעו לו. למעשה, הוא השיג בצורה מיטבית כל מה שאפשר היה להשיג בפעולה צבאית בנושאים שאליהם הוא כוון.

איראן נותרה כחיה פצועה, מושפלת ותאבת נקם. צריך להניח שהיא לא תישאר חייבת. לצד מאמציה לבנות מחדש את יכולותיה ולהפיק לקחים ממה שקרה, היא גם תנסה לגבות מחיר מישראל. גם אם זה יקח זמן. מכאן ואילך גורמי המודיעין והביטחון אצלינו חייבים להתנהל מתוך ההנחה שהיא תנסה להפתיע אותנו ושלא יהיו לה רסנים.

הסוגיה הראשונה שבה נידרשת הסכמה ישראלית-אמריקנית היא האכיפה על פעולותיה של איראן. ישראל חייבת להבהיר: אכיפה ללא הסכם ? עדיפה על הסכם ללא אכיפה.

הנשיא טראמפ חזר והצהיר כי לאיראן לא יהיה גרעין צבאי. מבחינתה של ישראל זה חשוב ביותר אך לא מספיק. צריך לדבר גם על הגבלת הטילים הבליסטיים והנשק המדויק, שבאמצעותם איראן תכננה להשיג מול ישראל אפקט דומה לזה של נשק לא קונבנציונאלי.

אסור שאיראן תקבל שום הקלה או טובת-הנאה כדי לשכנעה לשבת ליד שולחן המו"מ. לרשות הקהילה הבינלאומית עדיין עומדת האפשרות להטיל סנקציות באמצעות מנגנון הסנאפ-בק וצריך להביא להפעלתו.

הגולן בלי הסכם עדיף מהסכם בלי הגולן

ההתפתחויות בסוריה ממחישות הטב את הדילמה במציאות החדשה. ישראל ניצבת בפני הכרעה רגישה: מצד אחד, אם היא תראה לנגד עיניה רק את האיומים היא תהיה עלולה להחמיץ הזדמנות נדירה לעצב מחדש את המציאות בגבולה הצפוני ולהשפיע על יחסי הכוחות והמגמות

במערכת האזורית כולה. מצד שני, אם היא תנקוט ויתורים בסגנון "תהליך אוסלו", הם יהיו עלולים להתחוויר לה כהימור מסוכן שאיפשר התבססותו של איום אסלאמיסטי משמעותי במרחב.

כמי שנכווטה ברותחין ישראל אין לישראל ברירה אחרת: היא חייבת לנקוט זהירות במיוחד בכל מה שעלול להשפיע על היערכותה הביטחונית מול התרחישים השונים ובפרט כשמדובר במשטר שבראשו עומד שליט ג'יהאדיסט שגישתו החייכנית כלפי המערב ² עדיין לא עמדה במבחן משמעותי ויכולה להיחשד כטקטיקה הישרדותית ולא כשינוי פנימי עמוק.

בשום אופן אין לדון במעמד רמת הגולן. השינוי היחיד שישראל האפשרי הוא הכרה דה-יורה של המשטר הסורי במצב הקיים. רמת הגולן היא קו ההגנה האסטרטגי של ישראל בגבולה המזרחי. רמת הגולן בלי שלום עדיף על פני שלום בלי רמת הגולן.

בכל הסכם ישראל חייבת להבטיח חופש פעולה צבאי אווירי ויבשתי בסוריה, לרבות פעולות יזומות נגד התבססותם במרחב של גורמים עוינים כלפיה לפחות לעשור הקרוב.

כך גם את הגבלת המשטר הסורי מפני היותה שותפה להסכמים או בריתות המאפשרות לגורמים עוינים לישראל, להתבסס או לפעול משטחה, או דרך המרחב הימי או האווירי שלה. מניעת הפיכתה של סוריה למסדרון או פלטפורמה לאיומים על ישראל מצד מדינות אחרות באזור ומחוצה לו. וכן את הגבלתה של סוריה מפיתוח, יצור או הצטיידות בנשק שיוכל להוות איום אסטרטגי על ישראל, לרבות: גרעין, נב"כ, טילים ונשק מדויק.

נכון כי ישראל תפעל גם להבטחת בטחונה של העידה הדרוזית.

נכון לראות את סוריה כמדינה פוטנציאלית לקלוט פלסטינים מעזה אשר ירצו בכך בהמשך ליוזמתו של הנשיא טראמפ. סוריה יכולה להתאים לכך לנוכח היותה מדינה ערבית, קרובה, החיבור ההיסטורי למרחב הזה ומאחר שהיא גם צפויה להיכנס לתהליך של שיקום נרחב וממושך עבור מיליוני אזרחיה ³ היישוב של הפלסטינים מעזה בשטחה לא יהווה עבודה מעמסה חריגה. כדאי לכרוך גם את זאת בהסדרה בין ישראל-ארה"ב וסוריה

מעל הכל: **אכיפה אפקטיבית**. צברנו ניסיון מספיק כדי לקבוע שבלי זאת אין שום ערך להסכמים.

לא לתת לפלסטינים את הסמכות להטיל וטו על שלום עם סעודיה

הדרך להסכם שלום עם סעודיה ⁴ השחקנית החשובה ביותר בעולם הערבי ⁵ פתוחה היום יותר מתמיד. הפגיעה בגרעין האיראני וריסוק הציר לרבות קריסת חיזבאללה וההתפוררות משטר אסד יצרו מציאות חדשה: מזרח תיכון שבו מדינות ערב המתונות מבינות שישראל איננה הבעיה ⁶ אלא חלק מהפתרון, מול האסלאם הקיצוני. חזון 2030 של מוחמד בן סלמאן הוא פלטפורמה שעליה אפשר להדגים זאת.

ואולם, בשום אופן אין להתנות כינונם של יחסים בין סעודיה לישראל במתן מעמד משופר ל"רשות הפלסטינית". ישראל שלאחר ה-7 באוקטובר לא יכולה להרשות לעצמה כניסה להרפתקאות מפוקפקות. הסכמי אברהם השמיטו מידיה של הרשות הפלסטינית את סמכות הוטו על כינון יחסים בין מדינות ערב לישראל. אין להחזיר לה את זאת .

מדינה פלסטינית, גם בגבולות מצומצמים ככל שיהיו, היא סכנה לישראל.

אסור להסתנוור מהסכמים, בריתות או רווחים כלכליים. קשה להפריז במשמעותו של שלום עם סעודיה ואף על פי כן ☹ לא בכל מחיר !

פורסם במקור ראשון, בתאריך 04.07.2025.